

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

REALISMUS V ČESKÉ PRÓZE A DRAMATU 80. A 90. LET 19.STOLETÍ

Realismus ve vědě, v próze,
v dramatu
Naturalismus

REALISMUS V ČESKÉ VĚDĚ

- **Požadavek pravdy a svobody vědeckého bádání**
- Boj o pravost Rukopisu královodvorského a Rukopisu zelenohorského
- Vydání Ottova slovníku naučného
- Vydávání časopisů, např. Čas / redaktor Jan Herben/ a Athenaeum / T.G.M./
- Další vědecké osobnosti: Otakar Hostinský, Jaroslav Goll, Jan Gebauer

KRITICKÝ REALISMUS V ČESKÉ PRÓZE

Tendence sociální i národně osvobozené

Žánry:

- **historický román**
- **venkovský román**
- **realismus v českém dramatu / vliv evropského dramatu – Ibsen, Gogol, ředitel ND Adolf Šubert, dramaturg ND Ladislav Stroupežnický /**

REALISMUS – HISTORICKÁ PRÓZA

Václav Beneš Třebízský /1849 – 1884/

Alois Jirásek /1851-1930/

- Vrchol české historické prózy
- Narodil se v Hronově / ➤ „festival Jiráskův Hronov“/, profesorem historie v Litomyšli a v Praze
- Ovlivněn Fr. Palackým

DÍLO ALOISE JIRÁSKA

Historická próza

- Zachycuje období od nejstarších dob až do své současnosti , např.

Staré pověsti české

Mezi proudy, Proti všem, Bratrstvo/

husitské období/

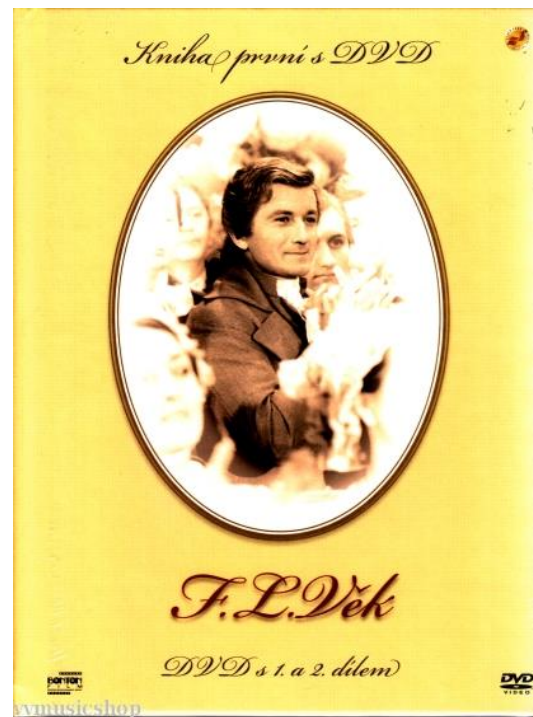
Temno / doba pobělohorská/

F.L.Věk /pětidílný, doba národního obrození/

U nás /čtyřdílný, kronika/

Filozofská historie /revoluční rok 1848/

DRAMATICKÁ TVORBA A. JIRÁSKA

Témata:

- a) **historická** : Jan Hus, Jan Žižka, Jan Roháč z Dubé /trilogie/
M.D.Rettigová / veselohra, idyla vlastenky a kuchařky/
- b) **pohádková**: Lucerna
- c) **současnost** : Vojnarka, Otec

PŘÍNOS A.JIRÁSKA

- zachytil rozsáhlý obraz českých dějin, tvůrce realistického historického románu, epeje
- umělec portrétu i davových scén
- srozumitelný jazyk, funkční užití archaismů i historismů
- posiluje vlastenectví, působí výchovně

DALŠÍ AUTOR HISTORICKÉ REALISTICKÉ ČESKÉ PRÓZY

Zikmund Winter /1846 – 1912/

- profesor dějepisu, autor i odborných publikací
- mistr krátkých historických a humorných próz
- umělec dokonalé povahokresby

Dílo:

Mistr Kampanus / román, doba pobělohorská,
rektor pražské univerzity/

VENKOVSKÁ REALISTICKÁ PRÓZA

Obraz vesnice i s jejími nedostatky, snaha hledat řešení např. návratem ke křesťanství, využití dialektismů, charakteristika postav i prostředí

Autoři: např.

- **Karel Václav Rais**
- **Tereza Nováková**
- **Antal Stašek**
- **Jindřich Šimon Baar**
- **Karel Klostermann**

DÍLO KARLA VÁCLAVA RAISE

K. V. Rais /1859-1926/

Učitelem na Českomoravské vysočině, poznal těžký život venkovanů v horských krajích

Dílo: např.

- **Výminkáři**
- **Rodiče a děti** – povídkové soubory
- **Zapadlí vlastenci** / z Podkrkonoší, doba NO/
- **Západ** /z Českomoravské vysočiny/
- **Kalibův zločin** / naturalistický obraz člověka - dobráka dohnaného k vraždě/

KAREL V. RAIS.

(Fotografie Jana Mulače v Praze.)

PŘÍNOS K. V. RAISE

- realistický obraz sociálních poměrů na vesnici
- hlubší psychologická kresba postav
- zájem o postavy starých lidí a dětí
- citovost, moudrost

REALISTICKÉ DRAMA

- **Ladislav Stroupežnický: Naši furianti**
- **Gabriela Preisová: Gazdina roba, Její pastorkyňa**
- **Alois a Vilém Mrštíkové : Maryša**
- Drama řeší majetkové poměry a nerovný vztah muže a ženy; je ostrou kritikou poměrů na tehdejší vesnici

DRAMA MARYŠA - POSTAVY

- **Maryša** – citlivá selská dívka, miluje Francka, na nátlak rodičů se provdá za Vávru
- **Lízal** – Maryšin otec, sedlák, jde mu víc o peníze než o štěstí jeho dcery, ale má i kladné vlastnosti, uvědomuje si své chyby
- **Vávra** – mlynář, vdovec, svou první ženu (a potom i Maryšu) bije, Maryšu si bere pro peníze, ne z lásky
- **Francek** – chudý, odvážný, ale paličatý, chasník - rekrut, miluje Maryšu

PARODIE NA DRAMA MARYŠA

- <http://www.youtube.com/watch?v=wFMm99VKkG4>

NATURALISMUS VE SPOLEČENSKÉM ROMÁNU

Naturalismus = dokument doby, záliba v negativních jevech, pesimismus

Autoři a díla:

Karel Matěj Čapek – Chod / 1860 – 1927/

Kašpar Lén mstitel

Turbína

Vilém Mrštík /1863-1912/

Santa Lucia

POUŽITÉ ZDROJE:

- http://www.google.cz/search?q=k+v+rais&hl=cs&tbo=d&rlz=1T4IRFA_enCZ345CZ355&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ei=5CMZUcjTOKfa4QSGhYDQBg&ved=0CAoQ_AUoAA&biw=1018&bih=646
- Sochrová, M., Český jazyk a literatura, Fragment, Havlíčkův Brod 2007, ISBN 978-80-253-0468-6

Autor: Mgr. Irena Houbová

Vzdělávací oblast: Český jazyk a literatura

Téma: Realismus v české próze a dramatu 80. a 90. let 19.století

Ročník: 8.

Datum vytvoření: listopad 2012

Anotace: Výkladová prezentace uvádí významnější představitele české realistické prózy a dramatu 80. a 90. let 19. století

Metodické pokyny: Tuto prezentaci lze využít k výkladu učiva

Pomůcky: PC, dataprojektor

